

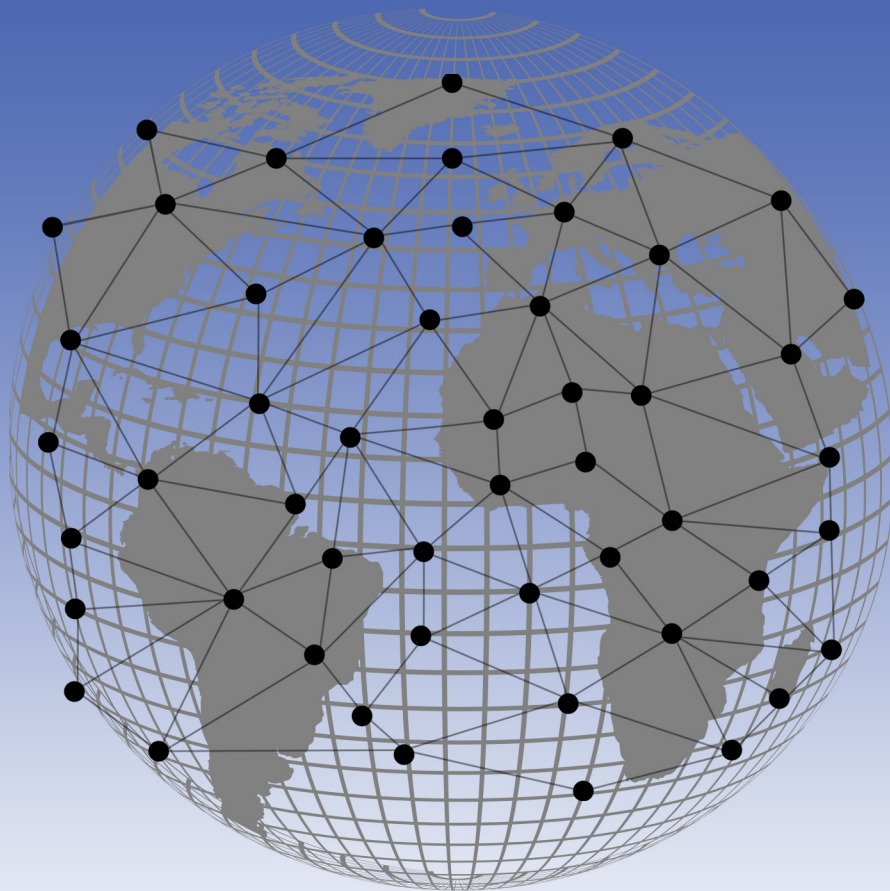

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

پایش تحولات تجارت جهانی (گزارش سیزدهم)

در این شماره می‌خوانید:

- اعلام آمادگی چین برای مذاکره با آمریکا درباره یارانه‌های صنعتی: آیا مواضع چین در مورد ایران و توافق هسته‌ای به ایالات متحده نزدیک خواهد شد؟
- سرمایه‌گذاری عربستان در چین و سرمایه‌گذاری ۳۲ میلیارد دلاری امارات در اندونزی: پیشی‌گرفتن در روابط اقتصادی با آسیا نسبت به ایران
- حمایت مالی ۶٫۲ میلیارد دلاری عربستان سعودی از پاکستان در شرایط سخت اقتصادی و مالی

آبان ۱۴۰۰

شناسنامه گزارش

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

عنوان:

پایش تحولات تجارت جهانی
(گزارش سیزدهم)

مدیریت اقتصاد کلان و آینده پژوهی

تاریخ انتشار: آبان ۱۴۰۰

واژه‌های کلیدی: چین، امریکا، عربستان، پاکستان، امارات، اندونزی، یارانه های صنعتی

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۶	تحولات لایه جهانی
۶	چین آماده مذاکره در مورد پارانه‌های صنعتی است؟
۷	اروپا کوتاه آمد
۸	تحولات در لایه منطقه‌ای
۸	عربستان برای سرمایه‌گذاری بیشتر در چین آماده می‌شود
۸	سرمایه‌گذاری ۳۲ میلیارد دلاری امارات در اندونزی
۹	دستاورد ۴,۲ میلیارد دلاری سفر نخست‌وزیر پاکستان به عربستان
۹	آغاز روند انتقال دفاتر شرکت‌های بین‌المللی به ریاض
۹	انتقال نخستین محموله کالایی از پاکستان به پاکستان از طریق افغانستان
۱۰	افغانستان صادرات محصولات کشاورزی به چین را از سر گرفت
۱۰	داده‌های تازه
۱۰	افزایش قابل توجه نفوذ ترکیه در بازار سوریه
۱۱	سوخت‌های فسیلی منبع اصلی تامین انرژی باقی می‌ماند
۱۲	بازیگران کلیدی در تجارت خدمات
۱۳	خسارت عظیم کرونا به اقتصادهای در حال توسعه
۱۳	گزارش بانک جهانی از ارائه اعتبارات به کشورها
۱۴	روند رشد محدودیت‌های وارداتی کشورهای عضو گروه ۲۰
۱۶	جهان در حال توسعه تحت فشار فزاینده مقابله با تغییرات اقلیمی

مقدمه

ایران در اقتصاد سیاسی بین‌الملل موقعیتی دوگانه دارد. از یک سو ارتباطات بین‌المللی این کشور به کمترین میزان در دهه‌های اخیر رسیده است. از دیگر سو کشور به صورت مضاعف از تحولات در محیط روانی و عملیاتی اقتصاد سیاسی بین‌الملل متأثر می‌شود. سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی"، رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب رویدادهای کلیدی از منظر تأثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند. در این گزارش، گلچینی از تحولات اخیر در دولایه جهانی و منطقه‌ای محیط ژئواکونومیک ایران مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند.

تحولات لایه جهانی

چین آماده مذاکره در مورد یارانه‌های صنعتی است؟

سخنرانی رئیس‌جمهور چین در افتتاحیه چهارمین نمایشگاه واردات این کشور نشانه‌هایی از تمایل به مذاکره تجاری با غرب و نکات جدیدی در مورد سیاست تجاری این کشور در برداشت. مهم‌ترین نکات این سخنرانی را به‌صورت ذیل می‌توان برشمرد:

۱- چین نگرش مثبت و فعالی به مذاکره در موضوعاتی همچون اقتصاد دیجیتال، تجارت و محیط‌زیست، یارانه‌های صنعتی و شرکت‌های دولتی دارد. اما این مذاکرات باید در قالب سازمان تجارت جهانی به‌عنوان کانون شکل‌دهنده به قواعد در این حوزه صورت گیرد و منجر به تقویت نظام تجارت چندجانبه در جهان شود مهم‌تر آنکه ثبات در زنجیره‌های جهانی ارزش را حفظ نماید

۲- چین فرصت‌های بازار را با بقیه جهان به اشتراک می‌گذارد و می‌کوشد واردات بیشتری را از کشورهای دیگر صورت دهد این کشور به‌ویژه بر تجارت گسترده‌تر با همسایگان و واردات بیشتر از این کشورها تاکید دارد

۳- چین به‌صورت فعالانه سیاست درهای باز با استانداردهای بالا را پیگیری می‌کند. در این راستا چین لیست منفی برای سرمایه‌گذاری خارجی را کاهش خواهد داد و گشودگی بخش‌های ارتباطات، بهداشت و سایر حوزه‌های خدماتی را گسترش خواهد داد. محدودیت‌های چین برای سرمایه‌گذاری در بخش خدمات همواره یکی از چالش‌های مذاکرات تجاری این کشور با ایالات متحده و اتحادیه اروپا بوده است.

۴- چین برای پیوستن به موافقت‌نامه جامع و مترقی مشارکت فرا پاسیفیکی کوشش خواهد کرد. به‌علاوه چون تمایل دارد به موافقت‌نامه اقتصاد دیجیتالی بپیوندد. این موافقت‌نامه اساساً برای مقابله بانفوذ چین و کنارگذاشتن این کشور از روندهای تجارت آزاد در پاسیفیک طراحی شده بود، اما با خروج آمریکا از آن اکنون چین فرصت را برای حضور مناسب می‌بیند

۵- اعلام موضع چین مبنی بر امکان مذاکره در مورد یارانه‌های صنعتی بیش از سایر بخش‌های این سخنرانی موردتوجه رسانه‌های جریان اصلی در غرب قرار گرفت. دولت بایدن در ماه‌های اخیر همواره یارانه‌های صنعتی چین را به‌عنوان مهم‌ترین معضل در روابط تجاری این کشور با بیجینگ و به‌طور کلی در اقتصاد جهانی برشمرده است. اگر چین در واقع در پی شکل‌دهی به مذاکره‌ای نتیجه‌محور در حوزه یارانه‌های صنعتی باشد امکان توافق موقت با ایالات متحده در حوزه تجاری افزایش می‌یابد و می‌تواند به کاهش تنش در روابط تجاری دو کشور منجر شود. این سخن در آستانه پایان مدت فاز نخست موافقت‌نامه تجاری چین و ایالات متحده که در دوره ترامپ امضا شد اعلام می‌شود و به‌نوعی آمادگی چین برای مذاکره در مورد فاز دوم توافق تجاری را نشان می‌دهد. در صورتی که دو کشور وارد فرایند مذاکراتی در این حوزه شوند احتمالاً مواضع چین در مورد ایران و مورد توافق هسته‌ای قدری به ایالات متحده نزدیک خواهد شد.^۱

¹ https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1918751.shtml

اروپا کوتاه آمد

اروپا بالاخره امتیازات مهم تجاری به ایالات متحده ارائه کرد و به نوعی آتش‌بس موقت در جنگ تجاری با این کشور دست‌یافت. ماه‌های نوامبر و دسامبر مقاطع مهمی در جنگ تجاری اتحادیه اروپا و آمریکا است که در دوره ترامپ آغاز شد. در این دو ماه مهلت تعرفه‌های متقابل در حوزه فولاد آلومینیوم و طیفی از کالاهای دیگر به سر می‌آید و دوطرفه ناگزیر از تصمیم‌گیری در این باره‌اند. طرف اروپایی تاکنون خواهان لغو تعرفه‌های اعمال شده در دوره ترامپ بوده است اما دولت بایدن از چنین اقدامی سرباز داده است. دولت بایدن در مقابل پیشنهاد داده بود که سهمیه‌ای برای صادرات فولاد و آلومینیوم و اتحادیه اروپا و آمریکا در نظر گرفته شود و فراتر از آن سهمیه مشمول تعرفه‌ها گردد. این پیشنهاد را اتحادیه اروپا پذیرفت و در واقع در برابر ایالات متحده کوتاه آمد. افزون بر این در توافق تاکید شده است که فولاد و آلومینیوم صادراتی اتحادیه اروپا به آمریکا باید تماماً در این منطقه تولید شده باشد.

در قالب این توافق ایالات متحده ماده ۲۳۲ قانون توسعه تجارت ایالات متحده را که در دوره دولت ترامپ اعمال شده بود و در قالب آن تعرفه‌هایی بر واردات آلومینیوم و فولاد از اروپا وضع شده بود را لغو خواهد کرد. در قالب این بند، وزارت بازرگانی ایالات متحده این اختیار را می‌یابد تا واردات کالاهایی که تهدیدی برای امنیت ملی آمریکا محسوب می‌شوند را محدود یا ممنوع نماید. این قانون در ۱۹۶۲ و در اوج جنگ سرد تصویب شد.

در مقابل اتحادیه اروپا تعرفه‌ها بر برخی محصولات صادراتی ایالات متحده به این مجموعه از جمله ویسکی، قایق‌های الکتریکی و موتورسیکلت‌های هارلی دیویدسون را که در پاسخ به تعرفه بر فولاد و آلومینیوم اعمال شده بود لغو خواهد کرد.

افزون بر این ایالات متحده و اتحادیه اروپا مذاکره بر سر آنچه نخستین توافق کربن‌زدایی خواندند را در سال ۲۰۲۴ آغاز خواهند کرد. این مذاکرات بر سر شدت میزان انتشار کربن در تولید فولاد و آلومینیوم و همچنین مازاد عرضه این محصولات در بازار جهانی خواهد بود.

بخش مهم دیگری از این توافق معطوف به همکاری دو طرف برای ایجاد محدودیت‌های مشترک بر واردات فولاد کثیف به اتحادیه اروپا و آمریکا است. دو طرف معتقدند که فولاد تولیدی آنها کربن بسیار کمتری از فولاد تولیدی چین و سایر کشورهای در حال توسعه تولید می‌کند و این مزیت باید از مسیر ایجاد محدودیت‌های جدی بر واردات فولاد کثیف مورد توجه قرار گیرد.

افزون بر این آنها توافق کردند دسترسی کشورهای که با اقدامات دامپینگ در زمینه فولاد به تولیدات اتحادیه اروپا و آمریکا آسیب می‌زنند را محدود نمایند. از منظر اروپا و آمریکا، این اقدام مشترک می‌تواند در رفع معضل مازاد عرضه در بازار جهانی مؤثر باشد. افزون بر این ایالات متحده اعلام کرد که رایزنی و هم‌اندیشی با کشورهای نزدیک به خود همچون ژاپن و بریتانیا را برای مدیریت بازار جهانی فولاد و آلومینیوم به‌ویژه منظر مدیریت معضل ظرفیت مازاد در این حوزه در دستور کار قرار داده است. هدف کلیدی این اقدامات محدود کردن صادرات فولاد چین است که به طور فزاینده‌ای بر بازار جهانی این حوزه مسلط می‌شود.

توافق جدید اتحادیه اروپا و آمریکا در کنار تشکیل شورای تجاری مشترک و توافق بر سر یارانه‌های صنعت هواپیمایی نشان می‌دهد که غرب به درپیش گرفتن موضعی واحد در برابر چین و کاستن از اختلافات برای رقابت مؤثر با این کشور نزدیک شده است.

تحولات در لایه منطقه ای

عربستان برای سرمایه‌گذاری بیشتر در چین آماده می‌شود

صندوق ثروت حکومتی عربستان سعودی اخیراً درخواست مجوز برای سرمایه‌گذاری در اقتصاد چین را ارائه داده است. این صندوق با دارایی ۴۵۰ میلیارد دلاری به تدریج برای سرمایه‌گذاری در اقتصاد بزرگ و شکوفایی چین آماده می‌شود. دریافت مجوز به این صندوق امکان می‌دهد که مستقیماً در بازار سهام چین و در سایر بخش‌های اقتصادی این کشور سرمایه‌گذاری نماید. تا کنون اغلب سرمایه‌گذاری‌های این صندوق در آمریکا و اروپا صورت گرفته است، اما در سال‌های اخیر عربستان سعودی توجه فزاینده‌ای به چین نشان داده است. چین مهم‌ترین شریک تجاری عربستان محسوب می‌شود و عربستان سعودی یکی از سه تأمین‌کننده اصلی نفت وارداتی این کشور است.

سرمایه‌گذاری ۳۲ میلیارد دلاری امارات در اندونزی

دولت اندونزی اخیراً و پس از سفر رئیس‌جمهور این کشور به امارات اعلام کرده است که با این شیخ‌نشین بر سر سرمایه‌گذاری ۳۲ میلیارد دلاری امارات در حوزه‌های مختلف اقتصادی در اندونزی به توافق رسیده است. امارات اخیراً تغییر مهمی در سیاست تجاری خود ایجاد کرد و در قالب آن ۸ کشور را به‌عنوان شرکای اقتصادی تجاری کلیدی برشمرد. اندونزی یکی از این کشورها محسوب می‌شود. در این قالب امارات عربی متحده می‌کوشد تا پایان سال ۲۰۲۲ موافقت‌نامه‌های موسوم به "مشارکت جامع اقتصادی" با این کشورها امضا نماید. این موافقت‌نامه حوزه‌های تجارت و سرمایه‌گذاری را در بر می‌گیرد.

مذاکرات با اندونزی در مورد امضای این موافقت‌نامه از مدتی پیش آغاز شده و تا مارس ۲۰۲۲ احتمالاً به سرانجام خواهد رسید. تفاهم بر سر سرمایه‌گذاری ۳۲ میلیارد دلاری امارات در اندونزی در قالب این موافقت‌نامه و در پی سفر رئیس‌جمهور این کشور به ابوظبی صورت گرفته است. مقامات اماراتی کلیات این توافق را تأیید کرده‌اند، اما هنوز در مورد رقم دقیق سرمایه‌گذاری اظهارنظری نکرده‌اند. اما دولت اندونزی از توافق در مورد میزان سرمایه‌گذاری نیز سخن گفته است. قرار است این سرمایه‌گذاری‌ها در حوزه‌های مختلف از ایجاد شهرهای هوشمند، سرمایه‌گذاری در حوزه زیرساخت‌هایی ارتباطی و تأمین مالی پروژه‌های دولتی در اندونزی را در بر گیرد. کشورهای شورای همکاری خلیج فارس، به‌ویژه عربستان و امارات در پیشبرد روابط با آسیا از ایران پیشی گرفته‌اند و شکاف فزاینده‌ای میان روابط اقتصادی آنان با آسیا در قیاس با روابط ایران و آسیا وجود دارد.

دستاورد ۴,۲ میلیارد دلاری سفر نخست‌وزیر پاکستان به عربستان

سفر اخیر نخست‌وزیر پاکستان به عربستان سعودی با دستاوردهای قابل توجهی همراه بود. این کشور توانست حمایت مالی ۴,۲ میلیارد دلاری عربستان سعودی را در شرایط سخت اقتصادی و مالی جذب کند. عربستان سعودی در پایان این سفر اعلام کرد که به طی یک سال آینده ۱,۲ میلیارد دلار صادرات نفت به این کشور را تأمین مالی خواهد کرد. افزون بر این ۳ میلیارد دلار نیز دبه عنوان ودیعه ر اختیار بانک مرکزی این کشور قرار خواهد داد. پاکستان از سال ۲۰۱۹ همواره با بحران شدید مالی مواجه بوده است. مذاکرات پیچیده‌ای کشور با صندوق بین‌المللی پول برای دریافت وام ۶ میلیارد دلاری هنوز به نتایج روشنی منجر نشده است.

پاکستان در سال‌های اخیر همواره نیاز به حمایت مالی عربستان سعودی و چین داشته است. بدون حمایت مالی این کشور سیستم مالی پاکستان با چالش‌های بسیار جدی مواجه خواهد شد. سفر عمران خان به عربستان سعودی و حمایت مالی عربستان از این کشور نماد دوره تازه‌ای از روابط میان دو طرف است. در سال‌های اخیر روابط پاکستان و عربستان سعودی رو به تیرگی گذاشته بود اما به نظر می‌رسد این سفر و نتایج آن آغازگر دوره جدید در روابط این دو همسایه ایران خواهد بود.

آغاز روند انتقال دفاتر شرکت های بین المللی به ریاض

رقابت اقتصادی عربستان و امارات در ماه‌های اخیر فزاینده بوده است. در این مسیر عربستان محدودیت‌های مختلفی برای کاستن از رقابت پذیری امارات و ارتقای موقعیت خود در ژئواکونومی منطقه صورت داده است. افزون بر اعمال محدودیت‌های تعرفه‌ای بر واردات امارات، عربستان از شرکت‌های چندملیتی نیز خواسته بود تا مقر خود را به ریاض منتقل نمایند. عربستان انتقال مقر منطقه‌ای شرکت‌ها به ریاض را به عنوان پیش شرط مشارکت آنان در قراردادهای دولتی برشمرده است. در روزها اخیر دولت عربستان اعلام کرد که ۴۴ شرکت دفاتر خود را به ریاض انتقال داده‌اند. بر مبنای برآوردهای دولت عربستان در صورت انتقال دفتر این شرکت‌ها، تا سال ۲۰۳۰ حدود ۳۰ هزار شغل در این کشور ایجاد می‌شود و ۱۸ میلیارد دلار وارد اقتصاد آن خواهد شد.

در وضعیت فعلی تنها مقر منطقه‌ای ۵ درصد از شرکت‌های فعال در منطقه، در ریاض قرار دارد. دولت سعودی ۸۰ پروژه را برای تبدیل ریاض به یکی از ۱۰ مرکز اقتصادی و تجاری جهان در افق ۲۰۳۰ در دست اجرا دارد. در صورتی که شرکت‌ها تا سال ۲۰۲۴ مقر خود را به ریاض انتقال ندهند امکان شرکت در قراردادهای اقتصادی دولتی را نخواهند داشت.

انتقال نخستین محموله کالایی ازبکستان به پاکستان از طریق افغانستان

هفته گذشته نخستین محموله کالایی ازبکستان از طریق افغانستان و مرز تورخم به پاکستان انتقال یافت. این رخداد از آن رو اهمیت دارد که سه کشور از مدت‌ها پیش برای شکل‌دهی به مسیر ترانزیتی جدیدی که رقیب کریدور شمال -

جنوب محسوب می‌شود تلاش می‌کنند. مسیر جدید که به فرا افغان شهرت یافته ازبکستان را از طریق افغانستان به پاکستان و آب‌های آزاد پیوند می‌دهد.

در شرایط کنونی که طالبان در افغانستان به قدرت رسیده‌اند مسیر برای شکل‌دهی به چنین کریدوری حداقل از منظر پاکستان همواره شده است. از همین رو پاکستان کوشش‌ها برای شکل‌دهی به چنین مسیری را دوچندان کرده است. افزون بر این در روزهای آتی قرار است نشست سه‌جانبه مقامات افغانستان پاکستان و ازبکستان در تاشکند برای پیشبرد پروژه ترانزیتی فرا افغان برگزار شود. هم‌زمانی این تحول و پایان یافتن نقل‌وانتقال کالا از هند و افغانستان از طریق چابهار می‌تواند معنادار باشد. به دیگر سخن شکل‌گیری و تکامل کریدور فرا افغان می‌تواند موقعیت ژئواکونومیک ایران به‌عنوان حلقه وصل میان آسیای مرکزی و آب‌های آزاد را تحت تأثیر منفی قرار دهد.

افغانستان صادرات محصولات کشاورزی به چین را از سر گرفت

از زمان روی کار آمدن طالبان مباحث متعددی در مورد نقش چین در افغانستان جدید و کمک‌های این کشور به توسعه افغانستان، سرمایه‌گذاری در این کشور و نقش افغانستان در ابتکار کمربند راه ابریشم منتشر شده است. اما کنش‌های چین در این مدت آشکارا نشان از رویکرد محتاطانه در قبال افغانستان دارد.

بر خلاف پیش‌بینی‌های اولیه چین هنوز در مورد گسترش روابط تجاری و اقتصادی با افغانستان محتاط است و در مورد سرمایه‌گذاری در این کشور اقدامات چندانی صورت نداده است. بی‌شک تحریم‌های شدیدی که علیه طالبان در شورای امنیت سازمان ملل از سوی ایالات متحده صورت گرفته و نیز عدم شناسایی این گروه مانع کلیدی در این مسیر بوده است. اخیراً چین در اقدامی محتاطانه واردات محصولات کشاورزی از افغانستان را از سر گرفته است. حجم تجارت چین و افغانستان در سال ۲۰۲۰ حدود ۵۵۰ میلیون دلار بوده است که کمتر از یک‌دهم درصد از تجارت کالایی چین محسوب می‌شود. چین پس از پاکستان و ایران سومین شریک تجاری افغانستان محسوب می‌شود. احتمالاً رویکرد محافظه‌کارانه و محتاطانه چین در تعامل با طالبان تا آینده قابل‌پیش‌بینی تداوم خواهد یافت.

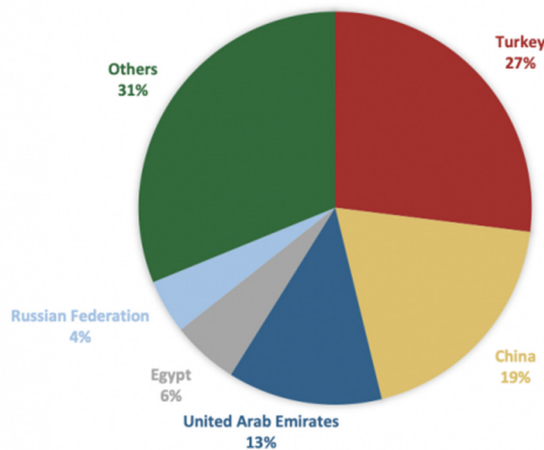
داده‌های تازه

افزایش قابل توجه نفوذ ترکیه در بازار سوریه

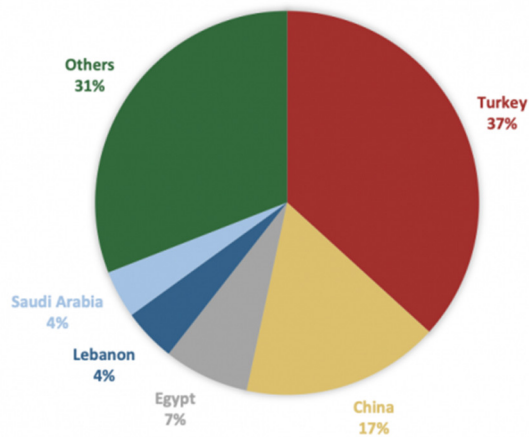
نمودارهای ذیل که بر مبنای داده‌های آنکتاد تهیه شده‌اند به‌خوبی روند رشد جایگاه ترکیه در تجارت با سوریه را نشان می‌دهند. سهم ترکیه از ۲۷ درصد در ۲۰۱۹ به ۳۷ درصد در ۲۰۲۰ افزایش یافته است. نکته جالب توجه دیگر سهم چین است که همچنان بخش مهمی از این بازار را در اختیار دارد. جای خالی ایران در میان شرکای کلیدی وارداتی سوریه هم قابل تامل است.

نمودار ۱- روند تحول در موقعیت شرکای تجاری سوریه ۲۰۱۹-۲۰۲۰

SYRIAN FOREIGN TRADE 2019

SYRIAN FOREIGN TRADE 2020

سوخت‌های فسیلی منبع اصلی تامین انرژی باقی می‌مانند

داده‌های جدید آنکتاد نشان می‌دهد که به‌رغم نگرانی‌های تشدید شونده در مورد تغییرات اقلیمی، مصرف سوخت‌های فسیلی همچنان رو به گسترش است. مصرف زغال‌سنگ، مهم‌ترین آلاینده در میان سوخت‌های فسیلی از سال ۲۰۰۰ تاکنون ۲,۵ برابر شده است و حتی از گاز طبیعی و نفت پیشی گرفته است.

گرچه در سال ۲۰۲۰ و متأثر از بحران کرونا مصرف سوخت‌های فسیلی اندکی کاهش یافته است، اما پیش‌بینی آنکتاد حکایت از این دارد که مشابه سال ۲۰۰۸ که متأثر از بحران مالی اندکی در مصرف سوخت‌های فسیلی کاهش موقت رخ داد، در شرایط کنونی نیز این کاهش موقت بوده و با فروکش کردن بحران کرونا، مصرف سوخت‌های فسیلی رو به افزایش خواهد بود.

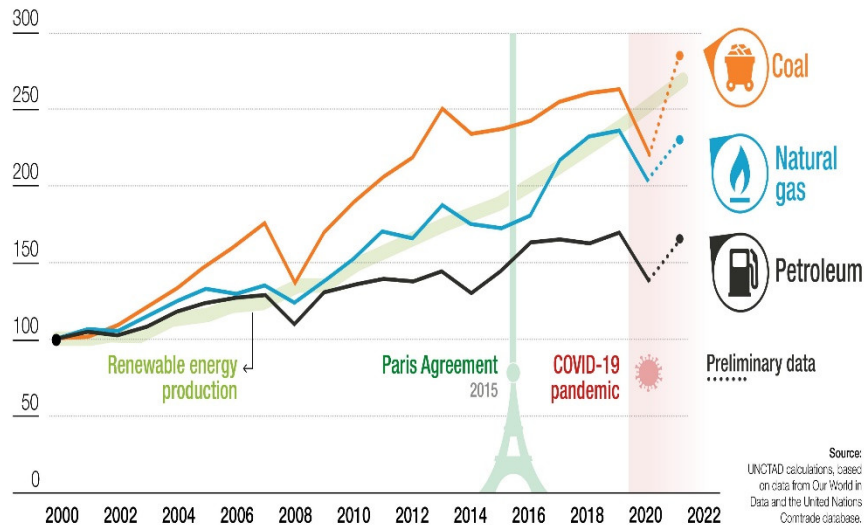
نکته مهم دیگر در داده‌های آنکتاد آنکه رشد مصرف زغال‌سنگ از رشد مصرف انرژی‌های تجدیدشونده در دوره مورد بررسی بیشتر بوده است. حجم عظیم ذخایر زغال‌سنگ در جهان، سهولت در حمل‌ونقل آن و قیمت نسبتاً پایین این سوخت فسیلی نسبت به سایر منابع انرژی باعث شده تا زغال‌سنگ به منبع تولید بیش از یک‌سوم برق در جهان بدل شود. از آنجا که نیاز به برق در جهان روزافزون است احتمالاً افزایش نیاز به زغال‌سنگ برای تولید برق نیز روزافزون خواهد بود. آنکتاد معتقد است در صورتی که اقدامات گسترده و دقیقی از سوی دولت‌ها در سراسر جهان صورت نگیرد سوخت‌های فسیلی همچنان منبع اصلی تولید انرژی مهم‌ترین منبع تغییرات اقلیمی باقی خواهند ماند.

نمودار ۲- روند تحول در تجارت سوخت‌های فسیلی ۲۰۲۲-۲۰۰۰

Trading in the wrong direction

World trade in fossil fuels, quantities (base year=2000)

بازیگران کلیدی در تجارت خدمات

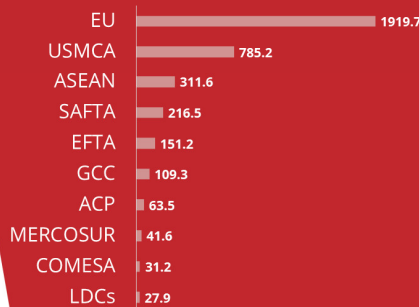
تازه‌ترین آمارهای سازمان تجارت جهانی نشان می‌دهد که تجارت خدمات عمدتاً در اختیار قدرت‌های تجاری غربی است. افزون بر این سهم کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در این حوزه قابل توجه و قابل تامل است.

نمودار ۳- بازیگران کلیدی در تجارت خدمات

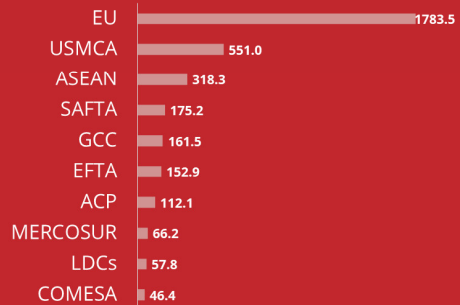
Trade in services by selected groups of economies, 2020

(billion US dollars)

EXPORTERS

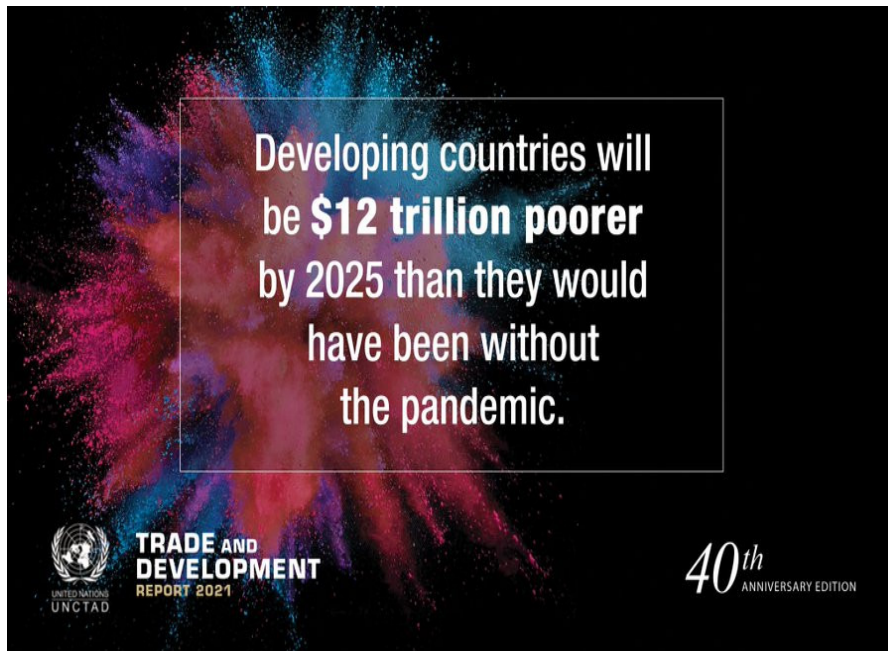

IMPORTERS

خسارت عظیم کرونا به اقتصادهای درحال توسعه

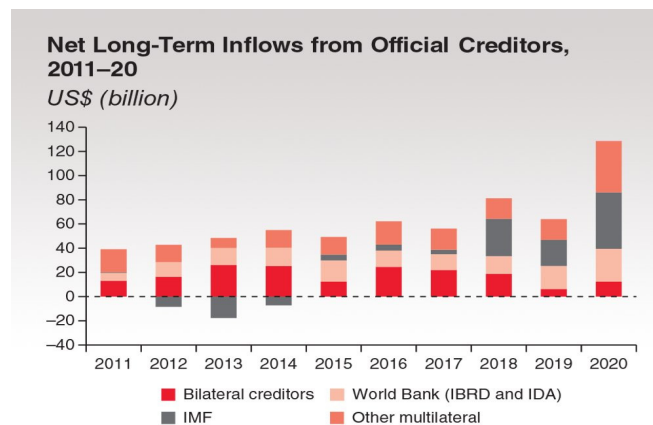
برآوردهای گزارش جدید آنکتاد در مورد توسعه و تجارت نشان می‌دهد که تا سال ۲۰۲۵ خسارت‌های ناشی از بحران کرونا برای کشورهای درحال توسعه به ۱۲ تریلیون دلار بالغ خواهد شد. آسیب‌های اقتصادی ناشی از بحران کرونا بزرگ‌ترین چالش در برابر روندهای فقرزدایی در دهه‌های اخیر است.

گزارش بانک جهانی از ارائه اعتبارات به کشورها

تازه‌ترین گزارش بانک جهانی در مورد آمارهای بدهی بین‌المللی نشان می‌دهد که ارائه اعتبارات به کشورهای با درآمد متوسط و پایین در سال ۲۰۲۰ به ۱۱۷ میلیارد دلار رسیده است که بالاترین میزان در یک دهه اخیر بوده است.

نمودار ۴- روند ارائه اعتبارات در قالب‌های دوجانبه و چندجانبه ۲۰۱۱-۲۰۲۰

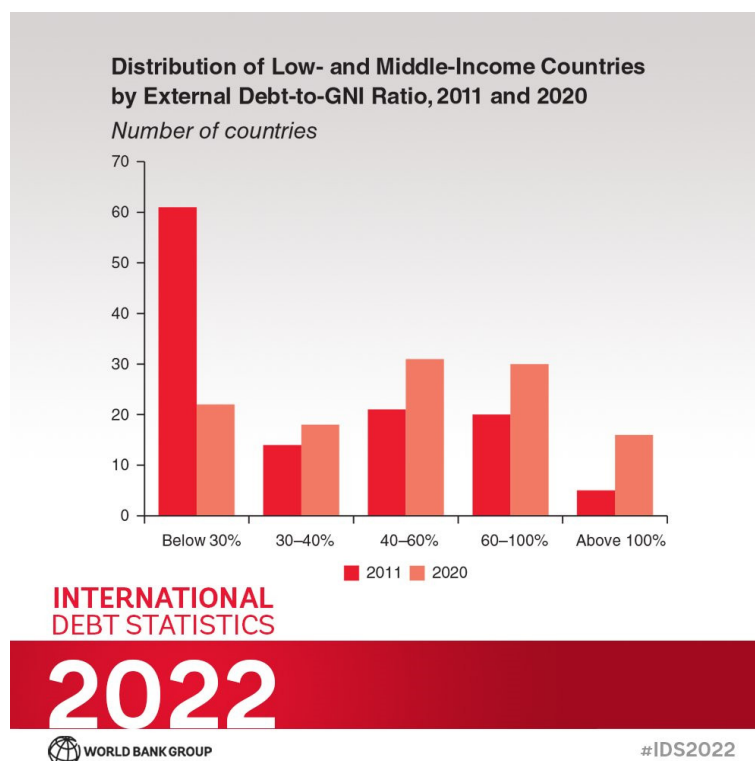
INTERNATIONAL
DEBT STATISTICS

2022

WORLD BANK GROUP

#IDS2022

نمودار ۵- توزیع نسبت بدهی به درآمد ناخالص ملی در کشورهای با درآمد پایین و متوسط

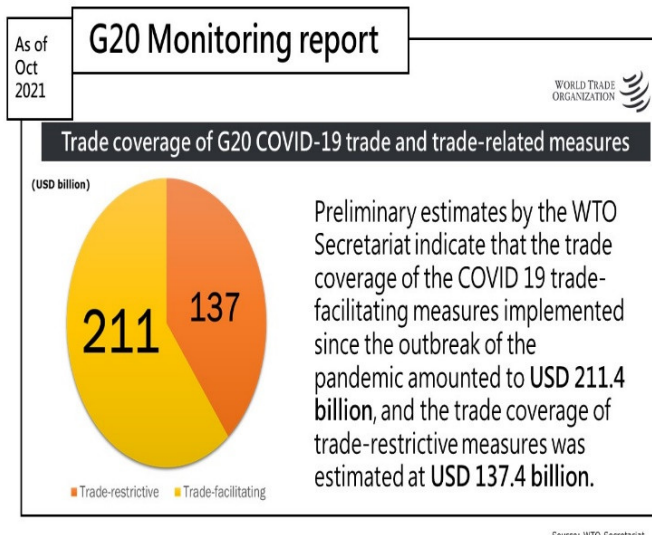
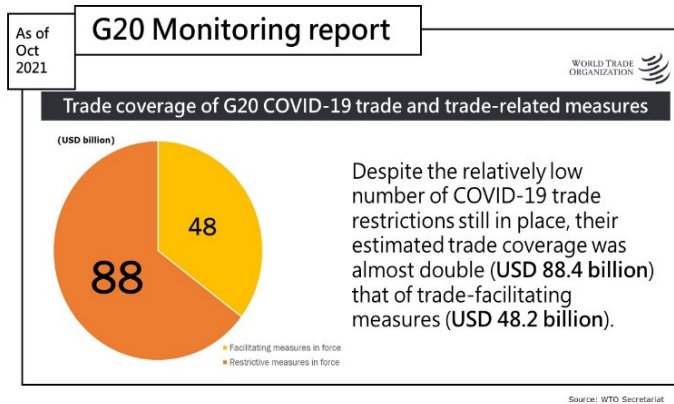
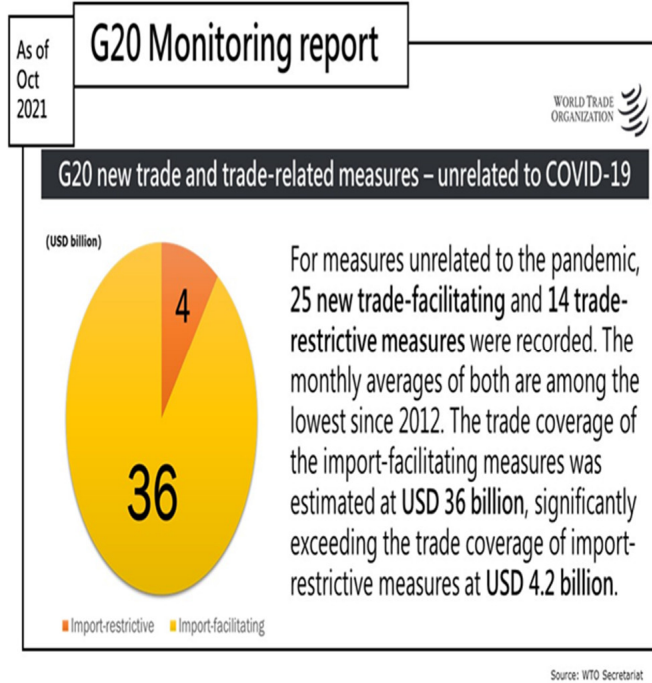

روند رشد محدودیت‌های وارداتی کشورهای عضو گروه ۲۰

گزارش جدید سازمان تجارت جهانی نشان می‌دهد که از زمان وقوع بحران کرونا کشورهای گروه ۲۰ که ۹۰ درصد تولید ناخالص داخلی جهان را در اختیار دارند ۱۴۴ اقدام تجاری مرتبط با کووید ۱۹ را صورت دادند که از این میان ۷۳ درصد اقدامات در راستای تسهیل تجاری بوده و ۲۷ درصد آن را می‌توان اقدامات تجاری در راستای محدودسازی تجارت عنوان کرد. اقدامات تسهیل‌کننده این کشورها حدود ۲۱۱ میلیارد دلار تجارت میان آن را پوشش داده است درحالی‌که اقدامات محدودکننده ۱۳۷ میلیارد دلار از تجارت را دربر گرفته است. باوجود آنکه اقدامات محدودکننده تجاری اعضای گروه ۲۰ مرتبط با کرونا چندان زیاد نبوده است اما میزان تجارتی که به واسطه این اقدامات تحت تأثیر قرار گرفته حدود دوبرابر تجارتی است که واسطه اقدامات تسهیل‌کننده تحت تأثیر واقع شده است

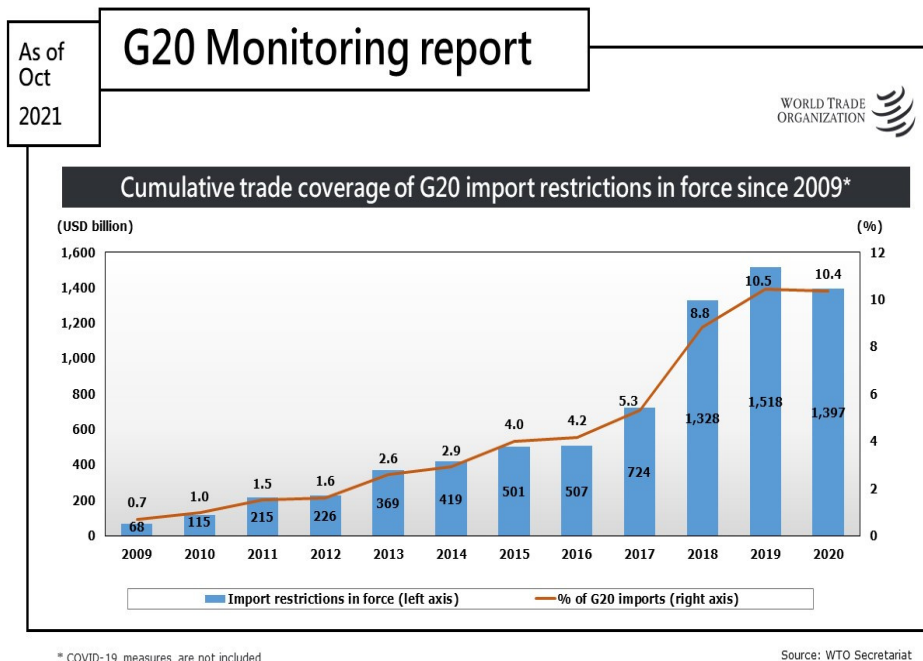
در حوزه اقدامات تجاری گروه ۲۰ که ارتباطی با بحران کرونا نداشته است و بین سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۲۱ مورد بررسی قرار گرفته نشان می‌دهد که این کشورهای این گروه ۲۵ اقدام جدید در حوزه تسهیل تجاری و ۴۱ اقدام در حوزه محدودیت تجارت انجام داده‌اند. بررسی‌های سازمان نشان می‌دهد که اقدامات تسهیل‌کننده تجاری این کشورها تأثیر مهم‌تری بر روند تجارت داشته است و حدود ۳۶ میلیارد دلار تجارت را دربر گرفته است درحالی‌که اقدامات محدودکننده تنها ۴,۲ میلیارد دلار را دربر گرفته است.

نمودار ۶- اقدامات تجاری محدودکننده و تسهیل‌کننده کشورهای گروه ۲۰ در حوزه تجارت ۲۰۰۹-۲۰۲۰

بر مبنای داده‌های سازمان تجارت جهانی، محدودیت‌های وارداتی کشورهای عضو گروه ۲۰ در سال‌های اخیر به صورتی چشمگیر افزایش یافته است. همان گونه که نمودار ذیل نشان می‌دهد، در اکتبر ۲۰۲۰، ۱۰,۴ درصد از واردات گروه ۲۰ تحت تأثیر محدودیت‌های وارداتی بوده‌اند که در قیاس با یک دهه پیش رشد قابل توجهی را نشان می‌دهد.

نمودار ۷- روند رشد اقدامات محدودیت‌زای کشورهای گروه ۲۰ در حوزه تجارت ۲۰۰۹-۲۰۲۰

جهان در حال توسعه تحت فشار فزاینده مقابله با تغییرات اقلیمی

داده‌های جدید انکتاد نشان می‌دهد جهان در حال توسعه در دهه‌های آتی نیاز فزاینده‌ای به سرمایه برای مقابله با تغییرات اقلیمی خواهد داشت، نیازی که بخش مهمی از آن از طریق منابع داخلی این کشورهای قابل تأمین نخواهد بود.

نمودار ۸- هزینه‌های سالانه سازگاری کشورهای در حال توسعه با تغییرات آب‌وهوایی ۲۰۱۰-۲۰۵۰

